

Stockholms
stad

Förslag till beslut naturreservat Ålstensskogen- Storskogen Mars 2025

Förslag till beslut naturreservat Ålstenskogen-Storskogen

Dnr: 2024-03606

Utgivningsdatum: Mars 2025

Utgivare: Stockholms stad

Kontaktperson: Gundula Kolb

Omslagsfoto: Karin Stephansson

Innehållsförteckning

Beslut	4
Naturreservatets syfte	5
Reservatsföreskrifter	6
Skötsel och förvaltning	11
Upplysningar	12
Skälen för kommunens beslut.....	14
Ärendets beredning	18
Motivering av beslut	18
Hur man överklagar.....	22
Bilagor	22

Administrativa data

Naturreservatets namn:	Naturreservat Ålstensskogen-Storskogen
Kommun, registerområde:	Stockholm
Stadsdelsnämndsområde:	Bromma
Län:	Stockholm
Naturvårdsregister-ID:	
Lägesbeskrivning:	Cirka 5 km sydväst om Stockholm city
Areal:	Cirka 67,7 ha varav cirka 18,3 ha utgörs av vatten
Fastigheter:	del av Ålsten 1:1, Ålsten 1:36, del av Ålsten 1:37, Ålsten 1:38, del av Ålsten 1:39, del av Ålsten 1:44, del av Smedslätten 1:26
Markägare:	Stockholms stad
Reservatsförvaltare:	Stockholms stad

Beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken beslutar kommunfullmäktige i Stockholms stad **den XX månad 20XX** att förklara det område, som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1), som naturreservat.

Naturreservatets namn ska vara Ålstensskogen-Storskogen.

Beslutet träder i kraft tre veckor efter den dag då beslutet kungörs på stadens digitala anslagstavla samt i ortstidning.

Naturreservatets syfte

Syftet med naturreservatet Ålstensskogen-Storskogen

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att långsiktig skydda och vårda värdefulla natur- och kulturmiljöer samt att skydda och återställa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Områdets variationsrika natur- och kulturlandskap med dess sammanhängande skogar såsom gamla tallskogar, ekhagar, gräsmarker och strandmiljöer ska bevaras, vårdas och vid behov restaureras.

Syftet är också att bevara och inom ramen för biologisk mångfald utveckla och tillgängliggöra ett tätortsnära naturområde av stor betydelse för allmänhetens friluftsliv, naturupplevelser, folkhälsa och rekreation. Områdets mångfald av upplevelsevärden och besökarnas möjlighet till motion, lek och friluftaktiviteter, ska stärkas på ett hållbart sätt som inte äventyrar naturvärdena.

Syftet ska tryggas genom att

- området skyddas från verksamheter och åtgärder som kan skada områdets naturvärden, kulturvärden eller ekologiska funktion
- bevara och utveckla landskapets variationsrika naturmiljöer med ändamålsenlig skötsel
- gynna arter som är knutna till tall- och barrblandskog, ädellövmiljöer, ängs- och gräsmarker, strand- och våtmarksmiljöer samt kulturmiljöer
- områdes ekologiska funktion och naturvärden utvecklas genom åtgärder som anpassning av belysning till fladdermöss, tillskapandet av död ved, anläggande av nya dammar, ängsmiljöer och faunadepåer samt andra boplatser och födosöksmiljöer för fauna
- stärka tillgängligheten för alla besökare genom tydliga entréer och vägvisare. Promenadstråk och målpunkter ska hållas framkomliga och inbjudande. Vattenkontakt längs strandpromenaden upprätthålls utan att äventyra den biologiska mångfalden. Området ska också erbjuda grundläggande service, som exempelvis sittplatser och toaletter
- med zonering och kanalisering säkerställa möjligheter till såväl rofylldhet som aktivitet samt en mångfald av

naturupplevelser såsom variationsrik natur, trolska naturmiljöer, skogskänsla, tystnad, utsikt och vattenkontakt

- erbjuda möjligheter för återhämtning, motion, sociala möten, lek och naturpedagogik samt vara tillgänglig för forskning och undervisning
- bevara, vårda och restaurera kulturlandskapet och dess kulturlämningar för att skapa berikande kulturupplevelser och främja biologisk mångfald
- förmedla information om reservatets olika värden, inklusive dess biologiska mångfald samt kulturhistoriska värde, till allmänheten på ett lättillgängligt och förståeligt sätt.

Prioriterade bevarandevärden

- de sammanhängande barrskogsmiljöerna som domineras av gamla tallskogar med lång kontinuitet och har en rik förekomst av rödlistade insekter, svampar och lavar.
- ädellövmiljöerna med sina vidkroninga ekar
- de naturliga gräsmarkerna som har lång kontinuitet av hävd och ett rikt markskikt med en mångfald av kärlväxter
- den art- och individrika fladdermusfaunan
- områdets mångfald av upplevelsevärden såsom r, rofylld skogskänsla, variationsrika naturmiljöer, orördhet, utsiktsplatser och vattenkontakt samt möjligheter till ett aktivt friluftsliv
- kulturlandskapet, som visar spår av mänsklig aktivitet från bronsålder fram till idag, såsom fornlämningar, de naturvärden som är kopplade till jordbrukslandskapet, samt områdets stora betydelse som ett framträdande exempel på 1900-talets naturparksideal
- den fria utblicken från Ålstensgatan över Ålstensängen och ned mot Mälaren, vilket är ett kärnvärde inom riksintresset för kulturmiljövården Ålstensgatan och Södra Ängby

Reservatsföreskrifter

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar kommunfullmäktige med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 §

förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde

I naturreservatet är det förbjudet att

1. avverka eller skada träd och buskar eller skada övrig vegetation. Föreskriften gäller inte vid åtgärder som beviljats tillstånd enligt A20 och 21
2. avverka, skada, ta bort, flytta eller upparbeta döda träd, såväl stående som liggande
3. anlägga väg, cykelbana, parkering eller asfaltera befintlig grusväg. Föreskriften gäller inte åtgärder som beviljats tillstånd enligt föreskriften 15
4. gräva, spränga, borra, schakta, dika, utfylla, tippa, muddra, hårdgöra eller utföra annan mekanisk mark- och sjöbottenbearbetning och förändra områdets topografi, infiltrations- eller avrinningsförhållanden. Föreskriften gäller inte åtgärder som beviljats tillstånd enligt föreskrift A18
5. anordna alla typer av upplag, inklusive snöupplag,
6. kalka skogsmark, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller konstgödsel
7. plantera, så eller sätta ut för trakten främmande växt- och djurarter
8. uppföra byggnader, bryggor, mast, torn eller annan anläggning. Föreskriften gäller inte anläggning som beviljats tillstånd enligt A19. Inom området FO1 gäller föreskriften inte åtgärder som beviljats tillstånd enligt föreskrift A20 och 21
9. anlägga ny belysning eller byta belysning till en för fladdermöss mer störande armatur eller tidsspann. Föreskriften gäller inte åtgärder som beviljats tillstånd enligt föreskrift A22
10. anlägga campingplats eller uppställningsplats för båtar, husvagnar, husbilar eller andra fordon och maskiner,
11. dra fram ledning i mark, berg, vatten eller luft. Föreskriften gäller inte åtgärder som beviljats tillstånd enligt föreskrift A23
12. uppföra dagvattenanläggningar som kan ha påtagligt negativ påverkan på fauna inom reservatet
13. störa djurlivet under fortplantningsperioden (1 mars – 31 juli).

Utan tillstånd från Stockholms stad är det förbjudet att (A7-A11)

14. utföra rivning, om- eller tillbyggnad av byggnad eller anläggning samt att väsentligt ändra användningssätt
15. bredda befintlig stig och anlägga ny stig eller spår, anlägga ny tillfartsväg till Solviksvillan samt bredda och asfaltera Ålstens Skogsväg
16. uppföra stängsel eller andra hägnader
17. sätta upp skylt, affisch eller liknande anordning
18. inom området FO1 gräva, borra, schakta, dika, utfylla, hårdgöra eller utföra annan mekanisk markbearbetning och förändra områdets topografi, infiltrations- eller avrinningsförhållanden
19. uppföra rastplats, spänger, grillplats eller vindskydd,
20. uppföra mindre nya byggnader (max 30 kvm yta och max 4 m nockhöjd) samt dra fram tillhörande ledningar inom område FO1
21. uppför anläggning såsom till exempel hundrastgård, toalett, groddamm, lekplats inom område FO1
22. anlägga ny belysning i området FO1
23. dra fram nya ledningar i befintlig bilväg och i befintligt ledningsstråk
24. anordna snöupplag i område FO1.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla följande anordningar och åtgärder för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av reservatsskyltar och övriga informationsskyltar
2. natur- och kulturmiljövårdande skötselåtgärder i form av gräsklippning, slåtter, bete, frihuggning av enskilda träd, veteranisering av unga och medelålders träd, naturvårdande luckhuggning, gallring och röjning, hamling, kalkning och markberedning av gräsmarker, röjningar vid utsiktspunkter, parkbänkar och fornlämningar. Fällda träd, genar och kvistar som uppstår vid skötselåtgärder ska lämnas inom reservatsområdet så länge det inte skadar de naturvärden som reservatet är till för att skydda
3. plantering av inhemska träd och buskar, anläggning av ängsytor

4. plantering av för området främmande växter som inte klassas av naturvårdsverket som invasiva eller risk för att bli invasiva i Sverige inom område FO3 samt skötsel av området
5. tillskapade och tillförande av död ved och tillskapande av bo- och övervintringsmiljöer för fauna
6. bekämpning av invasiva främmande arter
7. bekämpning av ej önskvärda arter som inte är klassade som invasiva
8. fällning eller kapning av träd som utgör risk för skada på människor eller egendom; åtgärdade träd lämnas inom naturreservatet
9. flytt av träd som fallit över väg, stig, parkering, anläggning
10. flytt av vindfällan inom reservatet, i de fall de kan orsaka ett hot mot områdets naturvärden eller försvåra skötseln
11. skötsel och underhåll av befintliga vägar inklusive tillhörande vägdiken, elljusspår och stigar samt befintliga byggnader och anläggningar så som bad, parkering, utegym, lekplats
12. åtgärder i syfte att begränsa och förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre genom utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Fällda träd ska i första hand lämnas i naturreservatet, men fällda färskt angripna träd kan i undantagsfall transporteras ut om områdets bevarandevärden påtagligt hotas
13. betesstängsling
14. tillfälliga upplag i samband med skötselåtgärder samt upplag av sand för bad
15. byte av befintliga belysningssystem för anpassning till fladdermöss
16. undersökningar av växt- och djurlivet samt övriga förhållanden avseende naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv i reservatet.
17. uppsättning och underhåll av sittplatser och soptunnor
18. anläggande av anordningar för rekreation och friluftslivet så som rast- och grillplatser, vindskydd, mindre förråd, markerade stigar, hundrastgård samt skötsel av dessa
19. anläggande av groddamm och skötsel av groddamm.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet

Föreskrifter under punkt C gäller såväl allmänheten som markägare och innehavare av särskild rätt.

Undantag från föreskrifterna anges under punkt D nedan.

I naturreservatet är det förbjudet att

1. fälla eller skada levande eller döda träd och buskar, att skada vegetation i övrigt genom att till exempel gräva upp växter, ta bort mossor, lavar eller vedlevande svampar
2. samla in död ved i form av stammar, stamdelar, genar och kvistar från marken i syfte att använda som brännved
3. förstöra eller skada berg, jord eller sten genom att gräva, hacka, borra, spränga, rista, måla eller liknande
4. göra upp eld annat än på anvisad plats. Medhavd grill, som placeras så att den inte skadar underlaget, får användas i reservatet även utanför anvisad plats om eldningsförbud ej råder
5. störa eller skada djurlivet, till exempel genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur
6. medföra hund som inte är kopplad. Föreskriften gäller inte inom hundrastgård
7. sätta upp skylt, affisch eller dylikt
8. snitslar, orienteringsskärmar och tipsfrågor får inte sättas upp i områden känslig för markslitage såsom hållmarker, våtmarker och ängsmarker innan de har slättats. Snitslar, orienteringsskärmar och tipsfrågor tas ned efter avslutat arrangemang
9. använda musikanläggning eller annan ljudalstrande anordning på för djurliv och/eller människor störande sätt
10. anlägga ny klätterled
11. ankra i vattenområden grundare än 3 meter
12. starta och landa med luftfarkost såsom drönare.

Utan Stockholms stad tillstånd är det förbjudet att:

15. anordna tävlingar, marknader, event eller liknande verksamheter med fler än 100 deltagare, med undantag för aktiviteter som ordnas av skolor och förskolor.

D. Undantag från reservatsföreskrifterna

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte gälla följande:

1. reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser får utföra de åtgärder som anges i föreskrifterna B1 – B17
2. väghållaren får underhålla befintlig väg och dess vägområde
3. fastighetsägare och arrendatorer får utföra de åtgärder som är nödvändiga i samband med skötsel, underhåll och reparation av områdets befintliga byggnader och anläggningar som inte ingår i reservatsförvaltningen

4. innehavaren av ledning får utföra normalt underhåll av befintlig ledningsgata samt övriga åtgärder som följer av befintliga ledningsrätter. Inför åtgärder ska ansvarig tillsynsmyndighet och reservatsförvaltaren informeras senast åtta veckor innan åtgärden utförs. Även vid akuta åtgärder vid driftstörningar ska tillsynsmyndighet och reservatsförvaltaren informeras i möjligaste mån
5. för personal inom polisen, sjukvården, försvarsmakten, och räddningstjänsten att vid insatser använda lös hund
6. återställning av mark och vegetation efter anläggningsarbeten av SVOA i område FO4 i enlighet med gällande avtal
7. inom arrendetomter (FO2) är det tillåtet att gräva för trädgårdsändamål, trots vad som anges i A4 samt C3
8. inom arrendetomter (FO2) är det tillåtet att så och plantera främmande växter som inte är klassade av Naturvårdsverket som invasiva eller risk för att bli invasiva i Sverige, trots vad som anges i A7
9. inom arrendetomter (FO2) är det tillåtet att gräva upp växter, ta bort mossor och larva, trots vad som anges i C1
10. inom arrendetomter (FO2) gäller inte C2, C4 och C6.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna under A, B och D träder i kraft tre veckor efter den dag då naturreservatsbeslutet på kommunens digitala anslagstavla samt i ortstidning. Enligt bestämmelserna i 7 kap. 30 § miljöbalken andra stycket gäller ordningsföreskrifterna under C omedelbart.

Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Stockholms stad bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning. Stockholms stad är förvaltare för naturreservatet i enlighet med 2 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Exploateringsnämnden står för investering för inrättande av naturreservatet. Skötsel, underhåll, tillsyn och dispens- och tillståndsprövningar ansvarar miljöförvaltningen och Bromma stadsdelsförvaltning enligt stadens reglemente.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för fornlämningar och byggnadsminnen.

Upplysningar

I reservatet gäller också övriga bestämmelser till skydd för natur- och kulturmiljön. Bland dessa kan nämnas följande:

Allemansrätt

Allemansrätten ger tillgång till naturen under ansvar.

Allemansrätten är grundlagsskyddad genom 2 kap. 15 § regeringsformen. Av 7 kap. 1 § miljöbalken framgår det att var och en som utnyttjar allemansrätten eller annars vistas i naturen ska visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med den. I ett naturreservat kan allemansrätten begränsas av reservatsföreskrifterna.

Allemansrätten innebär att alla får vistas på annans mark för att komma ut och vistas i naturen, men inte störa eller förstöra.

Hemfriden ska respekteras liksom ägarens ekonomiska intressen.

Hänsyn ska också visas naturvärden och andra människor som ägnar sig åt friluftsliv.

Förbudet att skräpa ned

Förbudet mot nedskräpning enligt 15 kap. 26 § miljöbalken.

Terrängkörningslagen (1975:1313)

Enligt terrängkörningslagen är det förbjudet att köra motordrivna fordon inklusive elcykel på barmark i terrängen. All mark utanför väg, t.ex. park, åker, äng, skog och stränder, räknas som terräng. Också stigar är terräng i lagens mening. Generella undantag från förbudet finns i terrängkörningsförordningen (1978:594), bland annat för statlig och kommunal tjänsteman vid skötsel- och anläggningsarbete, om åtgärden ej kan utföras på annat lämpligt sätt, samt för räddningstjänst, läkare och brandkår. Länsstyrelsen kan efter ansökan medge enskilda undantag om särskilda skäl föreligger.

Lokala trafikföreskrifter för Stockholm

Stockholm stads lokala trafikföreskrifter innebär följande:

I terräng är all fordonstrafik förbjuden om inte annat anges genom trafikföreskrift eller vägmärke. Fordon i samband med underhållsarbete, väghållningsarbete eller liknande får om så erfordras framföras på parkväg. Som fordon betraktas även cyklar.

Lokala ordningsföreskrifter om hundar och camping

I lokala ordningsföreskrifter för Stockholms stad reglerar kommunen vad som gäller för att upprätthålla ordningen på offentlig plats. Ålstensskogen-Storskogen är en offentlig plats. Det som är aktuellt för området är följande:

- hundar ska hållas kopplade på offentlig plats, med undantag av de områden där kommunen anordnat hundrastområde eller hundrastgård,
- camping får inte ske på offentlig plats.

Kulturmiljölagen

Enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950) är alla fornlämningar skyddade, vilket bl.a. innebär att det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Om en fornlämning påträffas vid eventuella byggnationer eller andra arbeten inom reservatet så ska arbetet i enlighet med 2 kap. 10 § i kulturmiljölagen omedelbart avbrytas. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla förhållandet hos Länsstyrelsens kulturmiljöenhet

Förordningen om användning av vattenskoter

Vattenskotrar får enligt förordningen (1993:1053) om användning av vattenskotrar användas endast i allmän farled och i sådana vattenområden där länsstyrelsen beslutat om undantag från det generella förbudet

Fridlysningsbestämmelserna.

Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag. Fridlysningsbestämmelser för växter och djur finns även i 8 kap. miljöbalken och i artskyddsförordningen (2007:845).

Förbudet mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar

Förbudet mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar i hav, sjöar och inre vattendrag. Hela Sveriges sjöterritorium omfattas enligt Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2012:13) om ändring i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:96) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Eldningsförbud

Under perioder av generellt eldningsförbud gäller detta även vid anordnade eldplatser i naturreservatet.

Skälen för kommunens beslut

Beskrivning av området

Naturmiljö

Ålstensskogen - Storskogen utgör ett ekologisk särskilt betydelsefulla kärnområde inom stadens blågröna infrastruktur.

Områdets ekologiska värden är främst knutna till de sammanhängande barrskogsmiljöerna som domineras av gamla tallskogar och hållmarkstallskogar men även till de kulturpräglade ädellövs- och gräsmarkerna samt de variationsrika fukt- och strandmiljöerna. Den breda variationen av naturtyper och ekologiska strukturer inom reservatet bidrar överlag till en riklig förekomst av naturvårdsrelevanta arter, varav flera är rödlistade och/eller fridlysta.

Tall- och hållmarkstallskogar som klär höjdpartierna har en lång skoglig kontinuitet med hög grad av ursprunglighet och stor förekomst av gamla och mycket gamla träd och död ved. Många av träden har utvecklat viktiga strukturer som håligheter, vedblottor, solexponerad ved samt tjärad och kolad ved. Flera rödlistade svampar, lavar och insekter förekommer allmänt i dessa naturvärdesbiotoper, bland annat talticka, kolflarnlav och reliktböck, samtliga rödlistade som nära hotade (NT, nära hotat). Inom skogsmarken finns mindre våtmarker och småvatten insprängda, vilka utgör potentiella reproduktionslokaler för groddjur såsom vanlig groda.

I dalslutningarna ökar inslaget av ädellövsträd. De högsta naturvärdena i ädellövmiljöerna är knutna till gamla ekar som vuxit upp i ett tidigare mer öppet kulturlandskap. Men även äldre alm, ask och lönn förekommer och mängden levande äldre askar är ovanligt stort. Naturvårdsarter förekommer spritt och enstaka är goda indikatorer såsom den rödlistade vedsvampen svartöra (NT) samt den ovanliga laven klosterlav (VU, såbart).

Delar av marken har lång kontinuitet av slåtter-eller beteshävd och på sina håll finns en kvarvarande rik flora med arter som trubbdaggkäpa (VU,) och klofibbla (NT). Naturliga gräsmarker och hagar hör till våra mest sällsynta och hotade naturtyper.

I de kulturpräglade miljöer förekommer även ovanliga kulturarter som exempelvis lundäxing (EN, starkt hotad), lundgamander och parkgröe.

Områdets variation av strandmiljöer, insprängda våtmarker, ekhagspartier och skogsbryn har särskilt bidragit till en art- och individrik fladdermusfauna. Vid inventering i området har arterna brunlångöra, dvärgpipistrell, mustasch/taigafladdermus, nordfladdermus, större brunfladdermus och vattenfladdermus noterats. Här finns hålträd och byggnader som erbjuder gott om möjliga viloplatsar samt möjligheter för koloniplatsar. Stora delar av området är dessutom inte belyst vilket är en mycket positiv aspekt för fladdermössen.

Enligt den naturvärdesinventering som utförts enligt SIS-standard i reservatet bedöms majoriteten av tallskogarna och sumpskogarna, samt delar av ädellövsmiljöerna och de naturliga gräsmarkerna ha högsta eller högt naturvärde. Utöver att Ålstensskogen-Storskogen är ett kärnområde inom Stockholms gröna infrastruktur bedöms 67 procent av reservatet, även utgöra värdekärnor för biologisk mångfald i en nationell och regional grön infrastruktur.

Därutöver finns det en stor potential att höja naturvärdet inom området till exempel genom att skapa slåtterytor, flerskiktade brynzoner och öppna småvatten på områdets gräsmarker.

Sammantaget är Ålstensskogen- Storskogen ett mycket artrikt område med stor betydelse för biologisk mångfald.

Kulturmiljö

Området är ett kulturlandskap, som visar spår av mänsklig aktivitet från bronsålder till idag. Det finns ett flertal lämningar inom området, som ett gravröse från slutet av bronsåldern och ett gravfält från yngre järnåldern, vilka båda klassas som fornlämningar.

Under 1500-talet köpte Gustav Vasa en gård i Ålsten för att bedriva avel och jordbruk, samt att använda som övernattningsplats vid kungens resor i Mälaren. Under mitten av 1600-talet kom Ålstens gård att bli arrendegård under godset Åkeshov. Ålstenen, det stora flyttblocket som ligger nära strandkanten, har fungerat som ett sjömärke och har statusen Övrig kulturhistorisk lämning, naturbildning med tradition. Enligt en tolkning har flyttblocket gett upphov till namnet Ålsten. Rester av ett bränneritorp, en kvarnstuga och en kvarn är synliga i Ålstensparken intill Ålstens gård, i form av grundmurar och terrasser, alla med statusen Möjlig fornlämning.

I reservatets limniska del finns det flera lämningar som saknar antikvarisk bedömning.

Under senare delen av 1800-talet tillkom ett antal villor nära strandkanten. De uppfördes för stadens befolkning och var till övervägande del sommarnöjen, men det fanns även åretruntboende hyresgäster. Delar av bebyggelsen omvandlades under 1920-talet till vilohem för psykiskt sjuka. Platsens avskärmade läge med närhet till vatten och natur ansågs lämplig för verksamheten.

I södra Bromma planerade staden för utbyggnad av trädgårdsstäder. De kuperade delarna som Storskogen och Ålstensskogen lämnades obebyggda som naturparker. Längs Ålstensgatan uppfördes sex identiska längor med snedförskjutna radhus, som tillsammans med gatan är av riksintresse för kulturmiljövården. Gatupartiet i höjd med radhusen ger en fri utblick mot Mälaren över Ålstensängens gräsytor. Den fria utblicken utgör ett kärnvärde i riksintresset och är ett visuellt anspråk på reservatet.

Ålstensparken och Ålstensskogen är ett betydelsefullt exempel på de nya naturaparksideal som växte fram under det tidiga 1900-talet, som betonade tillvaratagandet av topografi, befintlig vegetation och inhemska växtsorter. Området lyftes fram som 1920-talets främsta exempel på den nya parktypen *naturpark*. Efter överväganden inom Stockholms stad fastställdes en stadsplan 1947, som syftade till att Ålstensskogen skulle bevaras som naturreservat.

Rekreation

Reservatet är välbesökt året runt. Man kan ta sig till området med kollektivtrafik, bil, cykel eller till fots. Tre av Nockebybanans hållplatser ligger inom 150-350 meter avstånd till olika entréer. Vid badet finns även parkering för både cykel och bil.

Promenad- och motionsstråken är mycket välanvända och närliggande skolor och förskolor använder ofta området under idrottslektioner eller friluftsdagar. Området besöks i första hand av närboende men Solviksbadet och det tillhörande utegymmet lockar besökare från ett större område. Eftersom naturreservatet bjuder på många upplevelser och är tätortsnära beläget har det ett stort värde för många människors möjlighet till rekreation, motion och naturupplevelser.

Det sammanhängande park- och naturområde som utgör naturreservatet genomkorsas av flera promenadstråk men innehåller också många andra rekreativa värden och funktioner. Området inrymmer anläggningar som bad, utegym, lekplats, grillplats och sittplatser.

Den variationsrika naturen och topografin, parkrummen och det vattennära läget skapar goda förutsättningar för ett flertal upplevelsevärden. Stora delar av naturreservatet utgörs av skog med påtaglig skogskänsla. Här ges möjlighet att finna lugn och ro, tystnad, och att njuta av skogens alla intryck utan att påverkas av bebyggelse och bilvägar. Andra delar av området har en natur med hög variationsrikedom som ger stort utrymme för att utforska naturens mångfald. Den kuperade terrängen skapar branter med speciell natur och delvis vida vyer. För personer som söker ensamhet eller utmaningar i naturen finns ett nätverk av mindre stigar som går genom mer obruten och kuperad terräng. Ålsten har även potential för den som vill utöva klättring. Möjlighet till vattenkontakt finns vid Mälaren längst reservatets södra gräns. Längs strandpromenaden finns flera bänkar där man kan njuta av en vidsträckt utsikt över Mälaren. Staden och dess ljud känns långt borta. Art- och variationsrika miljöer är lämpliga för naturpedagogik och är viktiga besöksmål för förskolor och skolor.

Delar av området utgörs av dalgångar som sträcker sig ned till vattnet. Dalgångarna utgörs av med öppna och långsträckta gräsytor som kantas av vegetation och högre träd. Dessa områden utgör centrala samlingsplatser och erbjuder lekplatser och aktivitet, ytor för samling och evenemang men ger även möjlighet till rofylldhet. Parkerna har en historisk kontinuitet och är värdefulla inslag i området. Inom reservatsområdet finns även andra historiska avtryck och fornlämningar.

Tillgängligheten i området kan förbättras till exempel genom tydliga entréer med informationsskyltar, fler sittmöjligheter och toaletter som är öppna året runt. Områdets rekreativa värden kan utvecklas genom till exempel anläggande av en hundrastgård, upprustning av lekplatsen och tillkommande blomsterängar. Anläggning av en groddamm med tillhörande informationstavlor skulle höja områdets värde för naturpedagogik.

Riksintresse

Stora delar av reservatet ligger inom riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena för Mälaren med öar och strandområden enligt 4 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken.

Delar av vattenområdet berör en befintlig farled som utgör ett riksintresse för kommunikation enligt 3 kap 8 § miljöbalken.

Vattenområdet ingår även i riksintresset för yrkesfiske enligt 3 kap. 5 § miljöbalken.

Delar av reservatet berörs av anspråk från riksintresset för kulturmiljövården Ålstensgatan och Södra Ängby enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Anspråken rör den fria utblicken mot Mälaren från Ålstensgatan.

Ärendets beredning

I kommunfullmäktiges budget 2019 - 2023 fick stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att utreda naturreservatsbildning i Ålstensskogen-Storskogen. I budget 2024 och 2025 reviderades uppdraget till att berörda nämnder ska överlämna förslag på skötselplaner, gränsdragning och övriga underlag som krävs för att kommunfullmäktige ska kunna fatta beslut om att inrätta naturreservat för Ålstensskogen-Storskogen år 2025. I budgetuppdraget ingår att arbetet ska beakta genomförandet av bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur.

Under 2024 och 2025 har stadsbyggnadskontoret i samarbete med exploateringskontoret, miljö- och hälsoskyddskontoret samt Bromma stadsdelsförvaltning tagit fram nödvändiga underlag och utredningar samt arbetat fram ett förslag till reservatsgräns och ett förslag till beslut och skötselplan. Förslaget kommer samrådats under maj-juni 2025.

Motivering av beslut

Reservatsbeslutets förenlighet med mål, planer, program och befintliga verksamheter

Nationella miljökvalitetsmål

Reservatsbeslutet stödjer det nationella miljökvalitetsmålet *God bebyggd miljö*, vilket innebär att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en lokalt och globalt god miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Beslutet stödjer även det nationella miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*, vilket innebär att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas och människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald. Vidare stödjer beslutet det nationella miljökvalitets målet *Levande skog*, vilket

innebär att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Översiktsplan för Stockholm

Reservatsbeslutet är förenligt med Stockholms stads översiktsplan som antogs av kommunfullmäktige den 19 februari 2018. I översiktsplanen framhävs vikten av närhet till parker och natur, ett sammanhängande parknät, målpunkter i varje stadsdel, förbättrade gröna kvaliteter och en livskraftig grön infrastruktur. Bland planeringsinriktningar lyfts en livskraftig grön infrastruktur och blåstruktur med rik biologisk mångfald som ska upprätthållas och stärkas.

Ålstensskogen och Storskogen ligger i de sydöstra delarna av Bromma som till stora delar består av villa- och trädgårdsstadsbebyggelse med en stor andel park- och naturmark. Enligt översiktsplanen finns vissa möjligheter till stadsutveckling i dessa stadsdelar som behöver kompletteras för en större variation i bostadsbeståndet med fler hyresrätter samt seniorboende, gruppboende och studentboende. Solviksbadet och Smedslätten kan utvecklas som mötesplats och målpunkt för rekreation, friluftsliv och idrott.

I den lokala stadutvecklingskartan för Bromma är Ålstensskogen och Storskogen utpekade som naturmark. Ett utvecklingsområde för kommunalt ekologisk samband sträcker sig från Ålstensskogen norrut genom Storskogen och Nyängsparken. Ett lokalt samband sträcker sig från Ålstensskogen norrut till Lillsjön.

Att bilda ett naturreservat för Ålstensskogen och Storskogen bedöms även ligga i linje med förslag till förstärkningar i den kommunalt betydelsefulla ekologiska infrastrukturen samtidigt som det finns utrymme att utveckla rekreativa kvaliteter. Även det utpekade lokala sambandet stärks genom att reservatsbildningen bidrar till att utveckla målpunkten och att delar av parkstråket tillgängliggörs genom tydliga entréer och skyltning.

Stockholms miljöprogram

Stockholms stads miljöprogram 2025-2030 anger stadens strategiska inriktning inom miljö- och klimatområdet och slår fast sju målområden för en hållbar stad. Bildandet av naturreservat för Ålstensskogen-Storskogen är i linje med ett flertal av dessa mål:

Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem – som anger att stadens växter och djur ska leva i livskraftiga populationer, att den

biologiska mångfalden och den blågröna infrastrukturen ska stärkas, samt att mer natur ska skyddas.

Ett klimatanpassat Stockholm - då naturen i Ålstensskogen-Storskogen tillhandahåller ekosystemtjänster som är avgörande för staden och dess invånare, såsom svalka, rekreation och skydd mot erosion, översvämningar och bullerdämpning.

En rättvis och inkluderande omställning – då naturen erbjuder möjlighet till kostnadsfri rekreation och avkoppling.

Grönare Stockholm

Kommunfullmäktige har beslutat om Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden i ett dokument benämnt Grönare Stockholm. Bildandet av naturreservat för Ålstensskogen-Storskogen bedöms ligga i linje med de tre övergripande riktlinjer som ges:

- Stockholmare ska ha god tillgång till parker och natur med höga rekreations- och naturvärden.
- Staden ska ha en livskraftig grönstruktur med rik biologisk mångfald.
- Ett effektivt resursutnyttjande och samspel mellan förvaltning och utveckling.

Handlingsplan för biologisk mångfald i Stockholms stad

Syftet med handlingsplanen är att ange inriktningen för arbetet med biologisk mångfald inom Stockholms stad. Handlingsplanen innehåller fem strategier som syftar till att konkretisera hur staden ska arbeta med etappmålen i miljöprogrammet om biologisk mångfald, samtidigt som målen för bostadsförsörjningen prioriteras med en hög genomförandetakt. Inrättande av naturreservatet Ålstensskogen-Storskogen ligger i linje med dessa fem strategier:

- Lyft fram prioriterade arter och natur kvaliteter.
- Uppmärksammar biologisk mångfald i stadens processer.
- Genomför ekologiska förstärkningsåtgärder.
- Utveckla kunskap och kommunikation.
- Utveckla verktyg som underlättar samverkan och genomförande.

Gällande detaljplaner

Storskogen omfattas av stadsplan Pl 259, laga kraft 1923, som anger allmän plats, planerad.

Ålstensskogen, Ålstensängen och Solviksängen omfattas till största del av stadsplan Pl 3392, laga kraft 1947, som anger park eller allmän plats, planterad. Ålstensbadet regleras som idrottsområde. Enligt planbeskrivningen är området avsett att bevaras som naturreservat. En del av Ålstensskogen är planlagt som Natur i detaljplan Dp 2015-19087 laga kraft 4 april 2019. Området väster om Ålstensängen är reglerat som allmän plats, planterad i stadsplan Pl 413A, laga kraft 1927. Området kring Ålstenen är reglerat som parkmark i stadsplan Pl 6211, laga kraft 1968.

Att inrätta ett naturreservat bedöms vara förenligt med gällande planer.

Intresseprövning och avgränsning

Ålstensskogen - Storskogen utgör en viktig värdekärna i stadens grönbå infrastruktur. Cirka 67 procent av området bedöms även vara värdekärna för biologisk mångfald ur ett regionalt och nationellt perspektiv. Vidare bedöms Ålstensskogen som en mycket betydelsefull fladdermuslokal som utgör en viktig spridningslänk både utmed Mälaren och vidare norrut inåt land.

Området utgörs även av en kulturhistorisk värdefull miljö med spår av mänsklig aktivitet från bronsålder till idag. Vid planering av utbyggnad av trädgårdsstaden bevarades Storskogen och Ålstensskogen som naturparker. Ålstensparken och Ålstensskogen lyftes fram som 1920-talets främsta exempel på denna typ av park.

Vidare utgör reservatet ett värdefullt och välbesökt rekreatiomsområde som erbjuder god möjlighet till lugn och ro, sociala möten, motion och lek. Områdets variationsrikedom som består av gamla skogsmiljöer, kulturpräglade miljöer, öppna gräsmarker och strandmiljöer med bad bidrar till områdets attraktivitet.

Att skydda området formellt som naturreservat bedöms vara det mest effektiva sättet för att långsiktigt bevara och utveckla områdets biologiska mångfald, ekologiska funktioner samt rekreativa och kulturella värden. Naturreservatsbildningen bedöms stärka områdets funktion som del av ett ekologiskt särskilt betydelsefullt kärnområde med dess spridningsvägar och ekosystemtjänster.

Avgränsningen av naturreservatet har utgått från områdets befintliga och potentiella natur-, kultur- och rekreativa värden samt tagit hänsyn till stadsutvecklingsmöjligheter och eventuella behov för befintliga verksamheter i området kring Alviksvägen. I detta

område har en mindre del av Ålstensskogen lämnats utanför reservtasgränsen.

Vidare utgör två villor med tillhörande tomtplatser som enklaver och ingår inte i reservatet. Dessa två tomter kan komma att avstyckas och bilda egna fastigheter.

Avgränsningen skapar tillsammans med föreskrifterna och skötselplanen förutsättningar för att värdena avseende natur, rekreation och kultur ska kunna bevaras och stärkas, så att syftena med naturreservatet ska kunna uppnås.

Hur man överklagar

Sakägare kan överklaga beslutet hos länsstyrelsen i Stockholms län, inom tre veckor från den dag då beslutet kungörs i ortstidning. Så här gör man om man vill överklaga:

- Tala om vilket beslut som överklagas, t.ex. genom att skriva kommunfullmäktiges beslutsdatum och paragrafnummer.
- Tala om varför beslutet ska ändras och vilken ändring som önskas. Skicka även med sådant som ni anser kan ha betydelse för ärendet.
- Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress och telefonnummer. Om ombud anlitas kan ombudet underteckna skrivelsen.
- Skicka skrivelsen till Stadsbyggnadskontoret, Box 8314, 104 20 Stockholm. Stadsbyggnadskontoret skickar sedan skrivelsen vidare till länsstyrelsen.

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta

Bilaga 2. Karta med förslagen föreskriftsområden (FO1-4)

Bilaga 3. Förslag till skötselplan för naturreservat Ålstensskogen-Storskogen

